For et par uger siden blev hele landet vidne til en tildragelse, som bedre end mange ord afslører, hvad der er kernen i den sag, der står til debat i eftermiddag.

En af tidens mange meningsmålinger viste, at 85 °/o af de danske kvinder kunne ønske, at der var bedre muligheder for deltidsarbejde. - Den første kommentar hertil kom fra formanden for kvindeligt arbejderforbund, Ruth Loibert. - "jeg er rystet" lød kommentaren. Og hun fik straks følgeskab af andre fagforeningsledere og social-demokratiske politikere. - Ruth Loibert var rystet - ikke over sig selv og sin egen fejltolkning af situationen, det kunne have været rimelig nok, nej, Ruth Loibert var rystet over det danske folk.

Dette er centralismens sidste logiske konsekvens - og samtidig et håb for fremtiden. For tænk, hvis de organisatoriske og politiske centralister ikke havde noget at ryste for, tænk, hvis de havde bragt et helt folk til tavshed, havde fået et helt folk til at tale og handle ens, så hav de folket haft grund til at ryste for sine ledere. — Men nu er det altså blot nogle centralister, der er rystet over folket, og det er lidt komisk, men det er virkelig også meget opløftende.

Hvad er det, der sker, når centralismen (politisk og organisatorisk) har plaget et folk i en årrække? - Der sker forskellige ting.

1. Der kan ske dette, at en lovgivning ikke længere virker. - Hvis en lov ikke har folkets medvirken, ikke opleves som rimelig, så får vi den ubevidste omgåelse eller det raffinerede næsten misbrug.
2. Der kan ske dette, at lovgivning og administration gør folket passivt, vænner det af med selv at handle, selv at møde en udfordring og tage ansvar. Når opgaver skal løses, vendes blikkes straks mod det offentlige, for det er jo derfra hjælpen plejer at komme. — Der kan naturligvis også ske det modsatte: at der vokser en protest frem, som er alt andet end passiv, men som på den anden side er en håbløshedens aktivitet, som blot tærer på de folkelige og de politiske kræfter.
3. Endelig sker der det, at egoismen vokser i takt med centralismen. Centralismen kender ikke til

dot folkelige fællesskab, der er så åbent og frit, at det a har plads til forskellighederne, ja glæder sig over dem, - den kender derimod til solidariteten inden for klassen og organisationen, men den form for solidaritet er i virkeligheden egoismen sat i system. - En centralistisk lovgivning vil altid fremelske et falsk lighedsbegreb, et

lighedsbegreb, der "forveksler det folkelige fællesskab med gruppe-solidaritet, og dermed skaber en
atmosfære af den enes egoistiske vogten på den anden.

Vi står i disse år over for den vigtige opgave at gennemtænke forholdet mellem de folkelige kræfter og den politiske magt, -at gennemtænke dette forhold og så handle derefter.

Vi kender i et demokratisk samfund til en 3-deling af magten. Der er den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt. - I virkeligheden er der en vigtig 4. magt: folket eller de folkelige kræfter. - Jamen, kan man sige, kommer de ikke til udfoldelse i den 3-delte statsmagt? - Det skulle de jo gøre, men så enkelt er det åbenbart ikke, og da slet ikke, når en centralistisk lovgivning og administration ikke har sans for folkets egne kræfter. - Men i det hele taget: i vor tids komplicerede samfund liar statens magtorganer on tendens til at leve sit eget liv efter sine egne love. Politisk-administrativt arbejde er ikke uden videre i harmoni med den virkelighed, der lever i folket.

Derfor er det en påtrængende opgave at få det politiske Danmark og det folkelige Danmark til at spille sammen, arbejde med hinanden og ikke mod hinanden.

Det drejer sig ikke om at lægge politik og administration for had og åbne alle sluser for den grove egoisme og alles kamp mod alle. - Det drejer sig heller ikke om at gøre politik og

administration til et blot og bart ekko af alskens gallupmålinger.

Hvad det drejer sig om er en dialog i folket om de opgaver, vi skal løse i fællesskab. Forudsætningen herfor er ganske vist, at man har
respekt for de fælles opgaver, d.v.s. for politisk arbejde, og at man har respekt for folkets egne kræfter, har tro på, at der er en folkelig vilje til at møde tidens udfordringer.

Den jødiske tænker og statsmand A.D. Gordon gav i begyndelsen af dette århundrede udtryk for denne tillid med ordene: "I sidste instans er de to dybeste og mest givende menneskelige erfaringer skabelse og ansvar . Et hvilket som helst samfund, der nægter sine individer disse to fundamentale menneskelige tilfredsstillelser, vil uvægerligt omdanne os til ynkelige krøblinge."

Skabelse og ansvar. -Det danske folks historie er bl.m.a. historien om, hvordan

disse folkelige kræfter lod sig mobilisere netop i krisetider, - snart var det nationale, snart sociale, snart økonomiske kriser.

Det var ikke ved lovgivning alene disse kriser blev overvundet. Der voksede folkelige handlinger frem, en selvagtelse, som gav kræfter til at tage opgaverne op.

De politikere, som kunne lytte og knytte til ved disse positive, opbyggende kræfter, de kunne løse en opgave af både politisk og folkelig betydning.

Vi lægger dette debatoplæg frem som en indbydelse til en dialog om samspillet mellem folkeligt og politisk arbejde. - Den opmærksomme læser vil have noteret, at det ikke er bygget op over læsten: Venstre vil og Venstre mener.
Det er ganske bevidst. Hvad vi siger her, siger vi som danske mennesker. - Vi mener at have tegnet nogle vigtige streger af den folkelige virkelighed i dag og af de muligheder, den indebærer.

Det er på den baggrund, Venstres aktuelle politiske arbejde skal gøres. Debatten her i dag må gerne afspejle dette samspil mellem det holdningsmæssige og praktiske politiske tiltag, som fortæller om, hvad Venstre mener og vil.

Forhåbentlig kan debatten så gå videre i forskellige folkelige sammenhænge. - Vi har talt om, at man rent praktisk kunne forestille sig oplægget her som 1. kapitel i en bog om det folkelige og det politiske Danmark, -en bog, som landsmødet med de indlæg, der kommer her i dag, kan være med til at skrive færdig.

Og endelig håber jeg at måtte opfatte debatten som en inspiration for vore valgte politikere til ikke at begrænse deres arbejdsplads til Christiansborg, men at gå ud og være førende i den folkelige tale, der kan kalde på de fundamentale menneskelige behov for skabelse og ansvar.